

Szent György és napja a néphagyományban

Magyar–román néprajzi konferencia
(Sepsiszentgyörgy, 2007. április 24–26.)

A Bukaresti Tudományegyetem Hungarológiai Tanszéke és a Bukaresti Magyar Kulturális Intézet már több alkalommal szervezett közös magyar–román tudományos konferenciát különféle néprajzi témákról (pl. szokás és erkölcs, népi mesterség és népművészet, napjaink folklórja) a magyar és román szakemberek részvételével. E tanácskozások célja egyfajta párbeszéd kialakítása a magyarországi, valamint a romániai magyar és román néprajzkutatók között. A konferenciák anyagát a szervezők rendszeresen megjelentetik, a kiadványokban a magyar és a román nyelvű előadások szövegéhez angol nyelvű összefoglalás kapcsolódik.

Az idén a Kovászna megyei Sepsiszentgyörgyön találkoztak a szakemberek, ahol a Székely Nemzeti Múzeum adott otthont a tanácskozásnak. A szervezők választása nem véletlenül esett erre a városra, hiszen a tanácskozás témája éppen a város névadójához, azaz Szent Györgyhöz kötődött. A tanácskozás idején zajlott a városban a Szent György Napok elnevezésű többnapos rendezvénysorozat is. Az Európa-szerte ismert és közkedvelt szent neve számos országban több település nevében is szerepel, Szlovákiában ilyen például Garamszentgyörgy, Pozsonyszentgyörgy stb. Szent György napjához – április 24-hez – az egész európai kontinensen számos szokás és hiedelem kapcsolódik, tehát ideális téma egy nemzetközi konferencia számára.

A konferenciát a főszervező, a bukaresti Hungarológiai Tanszék vezetője, Zsigmond Győző nyitotta meg, majd őt követően Gazda Enikő, a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum munkatársa, Magyar Zoltán a közelmúltban megjelent *Szent György a magyar kultúrtörténetben* című kötetét ismertette.

A könyvbemutatót követően számos előadás hangzott el, váltakozva egyszer magyar, egyszer pedig román nyelven. A sort Pócs Éva Szent György és a boszorkányok kapcsolatáról szóló előadása nyitotta, majd Nicolae Constantinescu bukaresti professzor, a népi kalendáriumban előforduló katonaszentek kultuszáról beszélt, különös tekintettel Szent Györgyre. Pozsony Ferenc, a kolozsvári Babeş–Bolyai Egyetem néprajzprofesszora Erdély vonatkozásában az eddigi kutatási eredményeket összegezve a Szent György alakjához kapcsolódó hiedelmeket vette sorra. Az ő előadását a bukaresti Silviu Angelescu *A hős mint téma és antitéma*, valamint Keszeg Vilmos (Babeş–Bolyai Egyetem Néprajzi Tanszéke) *Mit hoz a tavasz. A szerepek differenciálódása a tavaszi időszakban* című előadása követte. Antonaeta Olteanu azt vázolta fel, milyen szerepet tölt be Szent György az egyházi hagyományban és a néphitben, nagy hangsúlyt fektetve az egyezések és a különbözőségek bemutatására. Szlovákiából Liszka József, a Fórum Kisebbségkutató Intézet komáromi Etnológiai

Központjának az igazgatója vett részt a konferencián. Ő „*Verd a fejed a falba...*” címmel egy Szent György napjához kötődő hiedelem kultúrtörténeti hátterét vázolta fel. Rodica Zane előadásában arról számolt be, hogyan jelenik meg Szent György kultusza a román fővárosban, Bukarestben. Verebélyi Kincső, az ELTE Folklore Tanszékének vezetője a szokáskutatás néhány fontos, új szempontjára hívta fel a figyelmet, rámutatva arra is, miben tér el a Szent György napjához kötődő magyarországi szokáshagyomány más népekétől, melyek azok a jelenségek, amelyek a magyarországi Szent György-kultuszban nem jelennek meg.

A konferencia délutáni blokkja Voigt Vilmos budapesti néprajzprofesszor előadásával folytatódott, aki számos illusztráció segítségével szemléltette, hogyan változtak Szent György sárkánycsodájának ábrázolásai az idő folyamán az orosz fémikokon. Otilia Hedesa, a Temesvári Egyetem néprajzprofesszora arról értekezett, milyen szerepet tölt be Szent György és a napjához kapcsolódó hiedelmek és szokások egy konkrét román település, Tresnjevica vonatkozásában. Magyar Zoltán, az MTA Néprajzi Intézetének tudományos munkatársa előadásában a mondahagyományban előforduló sárkányölő hősöket vette sorra, különös tekintettel Szent György alakjára. Narcisa Stiuca bukaresti kutató *A dobrudzsai Szent György-napi görög ünnepről* beszélt.

A konferencia utolsó blokkjában a konferencia főszervezője, Zsigmond Győző egy mezősegi falu, Botháza vonatkozásában számolt be a Szent György-napi szokások interetnikus vonatkozásairól; majd Bogdan Neagota kolozsvári tanár filmvetítéssel egybekötött két előadásában a Szent György-naphoz kapcsolódó növényekkel kapcsolatos rítusokat, szokásokat mutatta be. Európa különböző helyeihez hasonlóan a románság körében is él az a szokás, hogy a fiúk lombos ágakba öltözve, zöld Györgyként járják végig a falut különféle adományokat gyűjtve, miközben meglocsolják a lányokat és asszonyokat is. A konferencia élénk vitával zárult.

A következő napon a szervezők tanulmányi kirándulásra vitték a résztvevőket. Idegenvezetőként a Székely Nemzeti Múzeum egykori igazgatója, Kakas Zoltán is csatlakozott a társasághoz. Meglátogattuk többek közt Mikes Kelemen szülőhelyét, Zágont, Kőrösi Csoma Sándor szülőfaluját Csomakőröst, valamint Kovásznát, Gelencét és Zabolát is. Gelence erődtemplomában megcsodálhattuk a festett kazettás mennyezetet és a Szent László legendáját ábrázoló csodálatos falfreskót is. Zabolán a közelmúltban nyitotta meg kapuját a moldvai csángók kultúráját bemutató Csángó Múzeum. Az intézmény a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum része, s azon a telken áll, amelyet Pozsony Ferenc, ma Kolozsváron élő néprajzprofesszor szülőháza szomszédságában vásárolt meg. Az itt álló eredeti lakóház egy nagyon gazdag helyi néprajzi gyűjteménynek ad otthont, amelyet szintén a nevezett hozott létre. A csernátoni szabadtéri néprajzi múzeum is nagy élmény volt a résztvevőknek. Az itt található kastély helytörténeti múzeumként funkcionál, s az épületben található egy öntöttvas-kályhákat bemutató, nem mindennapi gyűjtemény is.

A kirándulás záróprogramjaként – Gazda Enikő kalauzolásával – a résztvevők megtekinthették a konferenciának is helyet adó sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum állandó kiállítását, valamint a húsvéti képeslap- és tojásgyűjteményt bemutató időszak kiállítást is. A másik időszak kiállítás anyagával az összeállító, Zsigmond Győző ismertette meg az érdeklődőket. A nevezett egyik fő kutatási témáját a gombák képezik, ezen belül alaposan feltárta a taplógomba gyűjtésének és feldol-

gozásának hagyományát, amelyről kötetet is írt. A szóban forgó kiállításon láthatók a taplógomba feldolgozását bemutató eszközök, valamint számos, az egyes munkafolyamatokról készült fénykép. A vitrinekben a taplógombákból készült különféle tárgyakat (kalapokat, papucsot, terítőket, táskákat stb.) vehették szemügyre a látogatók.

A rendezvény kapcsán meg kell említenünk az igazán profi teljesítményt nyújtó szinkrontolmács, a marosvásárhelyi Csörtán Ferenc nevét, aki a tanulmányi kirándulásra is elkísérte a résztvevőket, s mint idegenvezető is kiváló teljesítményt nyújtott.

L. Juhász Ilona

A vita: Pócs Éva, Pozsony Ferenc, Verebélyi Kincső, Voigt Vilmos, Zsigmond Győző (L. Juhász Ilona felv.)

Liszka József hozzászólását tartja
(L. Juhász Ilona felv.)

Voigt Vilmos és Nicolae Constantinescu fényképeznek (Liszka József felv.)